

MEHRİBAN M.TƏHMƏZOVA
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent
e-mail: m.tahmazova.adu.edu.az@bk.ru
Azərbaycan Dillər Universiteti
(Bakı şəh., R.Behbudov küç., 134)
Orcid: 0000-0001-8467-8254

AZƏRBAYCAN DİLİNDƏ LEKSİK VASİTƏLƏRİN
(atalar sözləri və məsəllər, epigramlar və sitatların) üslubi cəhətdən təhlili
XÜLASƏ

Bildiyimiz kimi, leksik üslubi vasitələr geniş anlayışdır. Buraya bir neçə frazioloji vahidlər daxildir. Məqalədə atalar sözləri və məsəllər, epigramlar və sitatlar təhlil olunmuşdur. Araşdırmalardan aydın olur ki, bəzi ifadələr həm atalar sözü, həm də məsəl kimi işləyə bilər. Bu halda ifadələr keçmiş nəsillərin yaddaşını, insanlarla bağlı çeşidli situasiyaları əks etdirir. Atalar sözlərindən fərqli olaraq, məsəllər müəyyən əhvalatla bağlı olur. Məsəl müəyyən əhvalatın, hadisənin nəticəsi, yekunu kimi meydana çıxır. Epigramlardan əsasən, azərbaycan dilində yazılı ədəbiyyatda istifadə olunur. Epigramların kimlər tərəfindən deyildiyi məlumdur. Adətən onlar tanınmış şəxslər, dövlət xadimləri, siyasətçilər, yazıçılardır. Sitatın isə əsas özəlliyi struktur deyil, daşdığı semantik çalarlıqdır. Oxucuda müəyyən fikir yaratmaq baxımından bu semantik çalarlıq xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Açar sözlər: *leksik-üslubi vasitələr, folklor, mətn, epigram, sitat, məcazlıq.*

Folklor, şifahi xalq ədəbiyyatı xalqın ünsiyyətini zənginləşdirən sadə, fərqli ancaq eyni zamanda da qeyri-real xəzinə və düşüncə mənbəyidir. Əsas janrlardan olan atalar sözləri və məsəllər həm fəlsəfi, həm də çox əhəmiyyətli zəngin etik mənəvi xüsusiyyətləri özündə cəmləşdirir. Atalar sözləri və məsəllər qısa sözlərlə zəngin məna ifadə edən frazeoloji birləşmələrdir. Onlar ibrətli, müdrik məzmun ifadə edən yığcam və bitkin fikirlərdir. Bu nümunələr xalqın əsrlər boyu qazandığı həyat təcrübəsinin ümumiləşmiş ifadəsidir. Bildiyimiz kimi, bu sözlərə müdrik sözlər, qanadlı sözlər də deyilir. Bu adlar hikmətli xalq örnəklərinə verilən yüksək qiymətlə bağlıdır. Lakin onlar arasında fərq də vardır, atalar sözündə fikir ümumiləşmiş, bitkin şəkildə ifadə olunur. Məhz buna görə də onların izahına ehtiyac duyulmur. Məsələn, *Yalançının evi yandı heç kim ona inanmadı. Vətənə gəldim imana gəldim. Saxla samanı gələr zamanı. Yalankı var doğrunun quludur* və s..

Atalar sözlərindən fərqli olaraq, məsəllər müəyyən əhvalatla bağlı olur. Məsəl müəyyən əhvalatın, hadisənin nəticəsi, yekunu kimi meydana çıxır. Onun mənasını başa düşmək üçün bağlı olduğu əhvalatı bilmək lazımdır. Məsələn, *Mən haradayamsa, dünyanın mərkəzi də oradır*.- məsəli Molla Nəsrəddin Lətifəsi ilə bağlıdır. Bu məsəldən, adətən, münaqişənin, mübahisənin əsl səbəbini göstərmək üçün istifadə olunur.

Qeyd etdiyimiz leksik-üslubi vasitələr natiqlik nitqində hazır birləşmələr kimi istifadə olunduğuna görə, bəzi müəlliflər, dilçi alimlər hesab edirlər ki, atalar sözləri

və məsəllər sabit söz birləşmələrinə aid edilə bilər. Semantik məna və quruluş nöqtəyi nəzərdən atalar sözləri və məsəllər ortaq cəhətləri paylaşsa da, bəzi xüsusiyyətlərinə görə onlar tamamilə fərqlənirlər. Bu qaynaqlar Azərbaycan dilində olan frazeoloji vahidlərin sayının artmasına səbəb olmaqla bərabər, həmin dilin leksikasının formalaşmasında da böyük rol oynayır. Əlavə olaraq, dilimizdə mövcud olan üslubi ifadə vasitələrinin böyük bir hissəsi, məcazi çalarlıqlar qazanmış və ya xalqın duyğularından süzülərək yaranmış rəngarəng leksik ifadələrdir.

Azərbaycan dilində atalar sözləri və məsəllər danışıda çox işlənən qısa, dərin mənalı və bitkin ifadələrdir. Bunlar xalq müdrikliyinin, xalq zəkasının, xalq həyat təcrübəsinin bədii ifadəsidir. Azərbaycan dilinin aydınlığı, qısa, yığcam şəkildə dərin məna ifadə etmək kimi gözəl xüsusiyyətləri atalar sözlərində özünü yaxşı əks etdirir. Digər üslubi vasitələr kimi onlar müxtəlif dövrlərdə və müxtəlif şəraitdə yaranmışlar. Buna görə də, hər bir təbəqənin dünyagörüşünü, təcrübəsini və arzusunu ifadə etmişdir. Çox maraqlıdır ki, atalar sözlərini müxtəlif xalqlar fərqli adlandırmışlar. Məsələn, atalar sözü və məsəllərə ruslar ibrətamiz söz, qanadlı söz, qızıl söz, yunanlar və romanlılar hakim fikirlər, italyanlar xalq məktəbi, ispanlar ruhun təbiəti, ingilislər və fransızlar təcrübənin barı və s. adlar vermişlər.

Hələ XIX əsrin ortalarından başlayaraq ibtidai məktəbin ana dili dərslərində və qiraət kitablarında atalar sözü və məsəllərə olduqca geniş yer verilmişdir. Onu da qeyd etməliyik ki, hətta atalar sözləri və məsəllər çox qədim zamanlardan başlayaraq yazılı ədəbiyyatımızın görkəmli nümayəndələrinin diqqətini cəlb etmişdir. Görkəmli şairlərin, dövlət xadimlərinin əsərlərində geniş şəkildə işlənmiş atalar sözlərinə rast gəlirik. Nizami Gəncəvinin, Xaqani Şirvaninin, Şah İsmayıl Xətəinin, Məhəmməd Füzulinin və başqalarının əsərlərində bu və ya digər dərəcə külli miqdarda Azərbaycan atalar söz və məsəllərinin işlənməsini görürük. Maraqlı cəhətlərdən biri də odur ki, klassik yazıçılarımız öz əsərlərinin adlarını atalar sözləri və məsəllərdən götürmüşdür. Məsələn: *Nəcəf bəy Vəzirov -Arxadan atılan daş topuğa dəyər.*, *Sonrakı peşmançılıq fayda verməz.*, *Adı var, özü yox.*, *Yağışdan çıxdıq, yağmura düşdük.*, *Ə.Haqqverdiyev -Yeyəsən qaz ətinə, görərsən ləzzətini.*, *Rəşid bəy Əfəndiyev-Qonşu-qonşu olsa, kor qız ərə gedər.* və s.

Atalar sözü və məsəllər təlim-tərbiyə nöqtəyi-nəzərindən olduqca qiymətli materialdır. Bir sıra cəhətlər tərbiyənin əsasını təşkil edir ki, bütün bunlara aid (vətənpərvərlik, əməyə məhəbbət, kollektivçilik, mübarizlik, sədaqət, böyüklərə hörmət, elmə, biliyə həvəs və s.) dilimizdə yüzlərlə atalar sözləri vardır. Onların çoxu zəhmət sevən xalq tərəfindən yaradılmışdır. Buna görə də onlarda xalqın keçmişdəki ağır əməyi və yoxsulluğu haqqında daha çox danışılır, hakim siniflərə, istismarçılara qarşı dərin nifrət və etiraz ifadə edilir. Dilimizin əzbərinə çevrilən, tez-tez işlənən bəzi atalar sözlərini misal kimi göstərmək istərdik:

Əkəndə yox, biçəndə yox, yeyəndə ortaq qardaş.

Bəylə bostan əkənin tağı çiynində bitər.

XI əsrin yadigarı olan "Kitabi Dədə Qorqud" dastanlarında işlənən atalar sözləri diqqətimizi cəlb edir. Bu atalar sözlərinin yaranmasının bir tarixi vardır: *Kül*

təpəcik olmaz ; Əski pambıq bez olmaz; Ölən adam dirilməz; Qarı düşmən dost olmaz; Çıxan can geri gəlməz; Yer qatı, göy iraq.

Yuxarıda da qeyd etdiyimiz kimi, böyük sənətkarlarımız öz əsərlərini çox zaman xalq yaradıcılığından istifadə edərək zənginləşdirirlər. Nizami Gəncəvi dastan və nağıllarımızdan çox istifadə etmişdir. Onun əsərlərində yüzlərcə atalar sözləri vardır. Dahi N.Cəncəvinin yazılarında aşağıdakı atalar sözlərinə rast gəlmək olar:

Əyri oturaq, düz danışaq.

Heç kəs öz ayrına turş deməz.

Özgəsinə quyu qazan özü düşər.

İlk növbədə atalar sözlərinə aid tərtib olunmuş elmi əsərləri, lüğətləri nəzərdən keçirməliyik. Belə kitablarda və frazeoloji lüğətlərdə atalar sözləri və zərb məsələləri müəyyən üsulla tərtib olunmuşdur. Əsasən əlifba sırasına görə, və yaxud kombinə edilmiş üsulla, yəni ayrı-ayrı yuvalarda əlifba sırası ilə düzülür. Lakin bu üsulların özündə müəyyən çatışmazlıqlar nəzərə çarpır. Bəzən systemsiz tərtib olunduğu üçün kitabdan istifadə etmək, istənilən atalar sözünü tapmaq müşğül məsələyə çevrilir.

Atalar sözləri frazeoloji birləşmələrə aid edilir və əslində heç bir dəyişikliyə uğramadan nəsil-dən-nəsilə ötürülərək bugünüməzə qədər gəlib çatmışlar. Lakin dilimizdə işlənən ilkin variantı ilə müqayisədə müəyyən fərqliliklər görürük. Bir neçəsini nəzərdən keçirmək istərdik:

*Tələsən təndirə düşər-**əslində**-Tələsən tərsinə düşər.*

Düz düzdə qalar----Düz düz də qalar.

Eşşək nə bilir zəfəran nədir----Eşşək nə bilir zər palan nədir.

Gözəl baxmaq savabdır---Gözəl baxmaq savabdır.

Yol böyüyün, su kiçiyin---Yol böyüyün, suç (günah) kiçiyin.

Epiqramlar. Qeyd etmək istərdik ki, atalar sözləri ilə epiqramları fərqləndirmək bir az çətindi. Lakin hər iki üslubi vasitənin geniş təhlilindən sonra, aydın olur ki, əslində onlar oxşar olsalar da, əsas xarakterik cəhətləri odur ki, atalar sözlərinin müəllifi məlum deyil, yəni onlar xalq təfəkkürünün məhsuludur. Müəllif elə xalqın özüdür. Epiqramların kimlər tərəfindən deyildiyi məlumdur. Adətən onlar tanınmış şəxslər, dövlət xadimləri, siyasətçilər, yazıçılardır. Buna görə də, müəllif mütləq şəkildə qeyd olunmalıdır.

Epiqramlar həm ədəbiyyatda, həm də gündəlik danışiq dilində geniş istifadə olunan üslubi vasitədir. Bir neçəsini nəzərdən keçirək;

Az amma, yığcam. Erkən qalxan, yol alar.

Bir epiqram qısa, ağıllı, bəzən paradoksal bir ifadə və ya ayə xəttidir. Epiqramları tərtib edən, və ya onlardan istifadə edənlər epiqramatik adlanır. Benjamin Franklin, Oscar Ualyd, Ralf Emerson və başqaları yüksək epiqramatik yazı üslubları ilə tanınırlar.

Epiqramlar bədii əsərlərin, elmi məqalələrin, adi mətnlərin əvvəlində də verilə bilər. Məsələn məşhur dedektiv yazıçısı Agata Kristinin *Şərq ekspresində qətl* adlı

ələri bu sözlərlə başlayır: *Hətta ən günahsız adamlar belə, onları qətl hadisəsində şübhə altına alıqda başlarını itirir və görünməmiş ağılsızlıqlar törədirlər.*

Kitabı oxumadan öncə bu yuxarıdakı epigramdan aydın olur ki, əsərdə qətl hadisəsindən, bu hadisədə günahlandırılan şəxslərdən söhbət gedəcək. Romanı oxuyub bitirdikdən sonra bu epigramın nəyə görə verildiyi tam aydınlaşır.

Müəllifin digər bir əsəri *On zənci* balası bu epigramla başlayır: *Hər şeyin göründüyü kimi olduğuna inanmaq axmaqlıqdır.*

Bu epigramların burada verməyimizin bir məqsədi var. Əvvəldə də dediyimiz kimi, epigramlar oxuyacağımız əsər haqqında bizdə müəyyən təsəvvür yaratmağa imkan verir.

Sitatlar. Sitatlar mətndən və ya nitqdən götürülmüş, təkrarlanan ifadələr və ya parçalardır. Sitatlar həqiqəti ifadə etmək, fikir bildirmək və ya başqasının fikirlərini, sözlərini bölüşmək, irəli sürülən fikri isbat etmək üçün istifadə edilir. Hər halda bir məqsəd var, oda qısa, yadda qalan və təsirli şəkildə müəyyən fikri ifadə etməkdir. Buna görə də, aforizmlər, sitatlar çox vaxt epigrama nümunə də sayılır.

Sitatın əsas özəlliyi struktur deyil, daşdığı semantik çalarlıqdır. Oxucuda müəyyən fikir yaratmaq baxımından bu semantik çalarlıq xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu xüsusiyyətləri aşağıdakı kimi qeyd etmək olar:

1. Sitatlar struktur mətn yaradıcı vasitədir, çünki mətnin formalaşmasında onlar xüsusi sistem yaradır.

2. Mətn bu və ya digər şəkildə xüsusi mətnyaradıcı vasitələrin iştirakı ilə qurulur.

3. Mətn sitatlaşmanın mozaikası kimi təşəkkül tapır. Yəni, mətnin digər mətnə transformasiyadır.

4. Sitatlaşma, bir tərəfdən, mətnin strukturunun mühüm funksional elementi kimi “köhnə” ilə “yeninin” uzlaşmasını təmin edir, müəllifin bir mətni digər mətnə pərçimləməsinə imkan verir. [2.,24-25].

Sitatlar elmi məntələrdə iki formada işlədilir: vasitəli və vasitəsiz sitatlar.

Sitat işləndiyi mətn mühitində funksionallığını qazanır və mətnin nüvəsilə sıx bağlı olur. Bu özünü iki səviyyədə göstərir:

1. Cümlə səviyyəsində

2. Mətn fraqmentində.

Sitatların funksionallığı olduqca zəngindir. Bu da dilin qanunauyğun inkişafının nəticəsidir.

Məhsur sitatları da burada qeyd etmək istərdik:

Kitab yandırmaqdan da ağır cinayətlər var. Məsələn, kitab oxumamaq. (Rey Bredberi. “451 dərəcə Farangeyt üzrə”)

Görkəmli şəxslər dedikdə, ağılımıza ilk Ulu öndərimiz Heydər Əliyev gəlir. Elə tədqiqatımızın bu yerində məhz onun çıxışlarından sitatlar gətirmək istərdik. Ulu öndərin çıxışlarına qulaq asanda onun nə qədər zəngin söz ehtiyatına malik olduğunun bir daha şahidi oluruq. Nitqində təkrar, eyni sözləri eşitmərik. Onun nitqini gözəlləşdirən işlətdiyi leksik və frazeoloji sinonimlər, antonimlər, nidalər,

müraciətlər, ritorik suallardır. Buna görə də onun dediyi hər bir fikir yaddaşlarda qalır. Ulu öndərin ana dilimiz haqqında səsləndirdiyi fikirləri bir kəlam, bir sitat kimi hər zaman xatırlayır və onlardan çox tez-tez istifadə edirik: *Hər bir Azərbaycan vətəndaşı hər bir Azərbaycanlı öz ana dilini-Azərbaycan dilini mükəmməl bilməlidir.*

Ulu öndər Heydər Əliyev təhsilə də xüsusi diqqət verirdi. Onun təhsil haqqında söylədiyi hər bir kəlimə bu sahənin nə qədər önəmli, nə qədər şərəfli olduğunu bir daha təsdiqləyir:

** Təhsil millətin gələcəyidir.*

** Mən dünyada müəllimdən yüksək ad tanımıram.*

** Mən Azərbaycanın sadə vətəndaşıyam. Bu addan yüksək ad yoxdur.*

Ancaq bundan da yüksək ad müəllimlikdir.

** Həyatını müəllimliyə həsr edən insanlar, həqiqətən, fədakar, xalqına, millətinə sədaqətli və eyni zamanda qəhrəmanlıq göstərən insanlardır.*

** Müəllimlik sənəti şərəfli bir sənətdir. [13]*

Həyatımızın hər bir sahəsində ulu öndərin dəyərli fikirlərinə daim ehtiyac duyuruq. Onun müdrik kəlamları bu millətə bəxş etdiyi ən dəyərli mirasıdır. Belə ki, bu kəlamlar Azərbaycanın bu gününə və sabahına işıq tutur, bizə dövləti və onun siyasətini, təhsil və mədəniyyətimizi daha yaxşı öyrədir.

İnsan mənəviyyət üçün yaşamalıdır.

Azadlıq və istiqlalıyyət hər bir xalqın milli sərvətidir.

Xalq gərək daim öz kökünü xatırlasın.

Vətənpərvərlik insanın daxilindəki duyğulardır. Əgər bunlar yoxdursa, o insan mənəviyyətsizdir.

Azərbaycan ən qədim zamanlardan dinlərin, dillərin və mədəniyyətlərin təmas və ünsiyyət yeri olmuşdur.

Sülh danışıqlarını cəsarətlə apara bilmək üçün güclü orduya malik olmaq lazımdır.

Ədalətsizliklə ədaləti bərpa etmək olmaz.

Tarix həmişə hər şeyi öz yerinə qoyur. [13] Bu sitatlar bugün də daha çox xatırlanır. Doğrudan da tarix həmişə hər şeyi öz yerinə qoyur. Məhz güclü ordumuz sayəsində bu gün torpaqlarımız işğaldan azad olundu.

Bədii, elmi, publisistik əsərlərdən, çıxışlardan da sitatlar gətirmək olar. Bu sitatların bəziləri o qədər geniş işlənir ki, sonradan onlar aforizmlərə, məsəllərə də çevrilir. Bədii filmlərdən, tamaşalardan da sitatlar verilir. Məsələn, dahi Azərbaycan bəstəkarı Üzeyir Hacıbəyovun məşhur “*O olmasın, bu olsun*” operası həm də ekranlaşdırılmış, çox gözəl, maraqlı bir film alınmışdır. Həmin filmədən olan sitatları indiyədək çox geniş istifadə olunur. Yeri gəlmişkən, həmin sitatların bir neçəsini qeyd etmək istərdik.

Heç hənanın yeridi? – Bu, Məşədi İbadın Gülnaz xanım və qulluqçu Sənəmlə görüş səhnəsində deyilən cümlədir ki, bu gün az qala bütün Azərbaycan filmlərinin, əsərlərinin, gündəlik danışığın ən məşhur sitatı sayıla bilər. Bu söhbətə, mövzuya heç bir aidiyyəti olmayan, yersiz bir söz söylərkən deyilən sitatdır.

Məşədi İbad tərəfindən səsləndirilən daha bir sitat da var ki, bu gün onun dillər əzbəri olmasına, az qala el məsəli kimi işlənməsinə kimsə şübhə edə bilməz:

Mən özüm “Tarixi-nadir” kitabını yarıya qədər oxumuşam, amma sənin dediyini anlamıram. Bu bisavadlar hardan başa düşsün?! (qonaqlıq səhnəsində Məşədibadın qəzetəçi Rza bəyə dediyi sözlər).

Mənim bir eybim varsa, o da eyibsizliyimdir (bu da toy gecəsi Məşədi İbadın özünə süni dəyər verərkən səsləndirdiyi fikirdir). Özündən, işindən razı olan insanlar daha çox bu ifadəni işlədirlər. Lakin bu sitat bəzən ironiya və ya satira kimi də işlənir.

Hazır gəlim, yoxsa?.. (bu sitat sərxoş Həsən bəyin Rüstəm bəyin onu qonaqlığa dəvət edərkən şərabı işarə edən müraciəti).

Qızın iki adaxlısı var (camaatın Məşədi İbadı məsxərəyə qoyaraq səsləndirdiyi məşhur sitat). Bu sitat da çox geniş yayılmış sitatlardandı.

Məşədi, bəs mənim bir abbasım hanı?: (hambalın Məşədidən film boyu bir abbasısını istəyərkən ona söylədiyi sözlər).

Kişiyə yox, kişinin puluna (qonaqlıq səhnəsində qəzetçi Rza bəy Rüstəm bəyin Məşədi İbada qız verməsini bu cür izah edir). Bu sitat daha çox pulu hər şeydən üstün tutanlara aid edilir.

Bəy gərək öz toyunda oynasın ki, ucuzluq olsun (Qoçu Əsgərin dilindən Məşədi İbad üçün deyilən söz. Eyni zamanda bu sitatı indi də hər birimiz heç olmasa bir-iki dəfə toyda tamadaların, aparıcıların və yaxud da elə qonaqların dilindən eşitmişik).[12]

Əlbətdə ki, bu siyahını artırmaq da olar. Həmin əsərdə səslənən fikirlərin, sözlərin demək olar ki, böyük əksəriyyəti dilimizdə sitat kimi işlənməkdədir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Azərbaycan dilində

1. Abasquliyev T. İngilis atalar sözləri və onların Azərbaycanca, rusca qarşılıqları. Bakı. Elm nəşriyyatı 1981. 209 s.

2. Abdullayeva X. R. Azərbaycan və ingilis dillərində sitatın mətnyaradıcı xüsusiyyətləri, Filologiya [üzrə] fəlsəfə d-ru e. dər. al. üçün təq. ed. dis-nın avtoreferatı :Bakı 2022, s. 28.

3. Adilov M.İ. Azərbaycan dilində sintaktik təkrarlar. Bakı, Elm, 234s.

4. Aqata Kristi. “ “Şərq ekspresi”ndə qətl”. Bakı 2023

5. Aqata Kristi. “On zənci balası”. Bakı 2023.

6. Alaattin E.M. Atalar sözləri və zərbi-məsəllərin etimoloji aspektdə tədqiqi və etimoloji lüğətinin tərtibi prinsipləri (Azərbaycan, türk və ingilis dillərinin materialları əsasında). filologiya üzrə fəlsəfə d-ru e. dər. al. üçün təq. ol. dis. Bakı, 2014, 150s.

7. Atalar sözü. Bakı, “Öndən nəşriyyat” , 2004, 264 səhifə.

8. Azərbaycan dilinin üslubiyyatı, Oçerklər. Bakı, Elm, 1970, 360s.

İnternet Resursları

9. az.afferit.com/epiqram/

10. <https://aydinyol.aztc.gov.az>

11. oxubil.info/aforizmler/

12. Azərbaycan müəllimi. 2010. 10 dekabr

Summary

Mahriban .M.Tahmazova

Stylistic analysis of lexical means (proverbs and sayings, epigrams and quotations) in the Azerbaijani language

As we know, lexical stylistic means- is a broad concept. It includes several phraseological units. Proverbs and sayings, epigrams and quotations are analyzed in this article. Research shows that some expressions can be used as both proverbs and sayings. In this case, expressions reflect the memory of past generations, various situations related to people. Unlike proverbs, sayings are related to a certain story. Saying appears as the result and conclusion of a certain story, event. Epigrams are mainly used in written literature in the Azerbaijani language. It is known by whom the epigrams were written. Usually they are famous people, statesmen, politicians, writers. The main feature of the quote is not the structure, but the semantic shade it carries. This semantic shade is of special importance in terms of creating a certain idea in the reader.

Резюме

М.М.Тахмазова

Стилистический анализ лексических средств (пословиц и поговорок, эпиграмм и цитат) в азербайджанском языке

Как мы знаем, лексико-стилистические средства – понятие широкое. Включает в себя несколько фразеологизмов. В статье анализируются пословицы и поговорки, эпиграммы и цитаты. Исследования показывают, что некоторые выражения могут использоваться как пословицы, так и поговорки. В этом случае выражения отражают память прошлых поколений, различные ситуации, связанные с людьми. В отличие от пословиц, поговорки связаны с определенной историей. Поговорки появляется как результат и завершение определенной истории, события. Эпиграммы в основном используются в письменной литературе на азербайджанском языке. Известно, кем были написаны эпиграммы. Обычно это известные люди, государственные деятели, политики, писатели. Главной особенностью цитаты является не структура, а смысловой оттенок, который она несет. Этот смысловой оттенок имеет особое значение с точки зрения создания у читателя определенного представления.

Rəyçi: dos.Tağıyeva Sevinc Elmar qızı (ADU)